

VOORLOPIGE AANTEKENINGEN OVER DE MOLLUSKENCOLLECTIE VAN HET NATAL MUSEUM
TE PIETERMARITZBURG, NATAL.

De molluskencollectie van het Natal Museum in Pietermaritzburg, Zuid-Afrika, bestaat uit de oude verzameling van het Natal Government Museum, de collecties van Burnup en Falcon en materiaal bijeengebracht op excursies in binnen- en buitenland door stafleden van het museum. H.C. Burnup was destijds honorair conservator van de molluskenafdeling en overleed in 1928; tot dit jaar is de collectie, waar in 1954 die van W. Falcon, leraar aan het Hilton College, kort voor diens dood bijgevoegd is, praktisch onaangeroerd in verschillende kasten en lokalen van het museum bewaard. Een groot deel, naar schatting de helft, is tentoongesteld in vitrines, wat een hele middelgrote zaal in beslag neemt.

Ondergetekende werd met ingang van 1 januari 1962 benoemd tot conservator van de molluskenafdeling (die hiermee dus heropend werd) of zoals dat hier officieel heet "Professional Officer in charge of malacological collections". Verder is er de volgende wetenschappelijke staf op het museum: directeur (zoogdieren en herpetologie), arachnoloog en entomoloog (tweevleugelige insecten).

De grootte van de collectie is moeilijk te schatten; de catalogus telt niet meer dan 8500 nummers, maar dat is een onbetrouwbare aanwijzing, want deze omvat ongeveer twee-derde van Burnup's collectie; Falcon's collectie is nog ongecatalogiseerd en hetzelfde geldt voornamelijk een derde van Burnup's en al het later verzamelde materiaal.

Burnup, hoewel niet universitair opgeleid, heeft uitstekend werk verricht, vooral op het gebied van Zuidafrikaanse landmollusken. Hij was het meest geïnte-

resseerd in de families Streptaxidae (genus Gulella) en Vertiginidae (o.a. geslacht Fauxulus); van deze verzamelde hij dan ook grote aantallen. Hij zond veel materiaal overzee, als hij zich niet competent voelde het zelf te bewerken; specialisten als Connolly, Melvill & Ponsonby, Walker (Ancylidae), Watson (anatomie) e.a. profiteerden hiervan. Aangezien Burnup in Zuid-Afrika op malacologisch gebied een nieuw land ontsloot, werd veel nieuws ontdekt en het Natal Museum bezit zodoende o.a. typenmateriaal van Burnup, Connolly, Melvill & Ponsonby, E.A. Smith, Sowerby, Tomlin, Walker e.a.

Burnup was een zeer nauwgezet man, zodat we de beschikking hebben over alle oorspronkelijke etiketten van overzese specialisten, complete (ingebonden) correspondentie, catalogi, aantekenboeken en met wit doorschoten literatuur met dikwijls zeer waardevolle op- en aanmerkingen. Bovendien had hij een net handschrift en gebruikte meest Oostindische inkt voor zijn etiketten. Het meeste van zijn materiaal was droog op kaartjes geplakt, hoewel hij ook een fortuin aan doosjes met glazen deksel uitgegeven moet hebben. Behalve een alcoholcollectie van een paar honderd nummers met o.a. typen van Cephalopoden (Massy) en naaktslakken (Watson), is er een verzameling radulapreparaten, gemaakt door Gwatkin, die naar schatting een 700 preparaten van soorten over de gehele wereld (tot zelfs moeilijk te verkrijgen geslachten als *Xenophora* toe) omvat.

Altijd beschikkend over aantrekkelijk ruilmateriaal, bouwde Burnup een schitterende collectie exoten op, zozeer zelfs dat men, als de bibliotheek het toeliet, malacologisch werk op het gebied van land- en zoetwatermollusken op een wereldbasis zou kunnen verrichten. Zo is er bijvoorbeeld een bijzonder fraaie en complete serie Noordamerikaanse zoetwatermossels (van Bryant Walker); uitgestorven landslakken van Sint Helena, Nieuw-Caledonië en Nieuw-Zeeland; een vrijwel volledige serie landmollusken van Mauritius en Rodrigues (verzameld door H.P. Thomasset). Natuurlijk is Afrika het best vertegenwoordigd; het meeste materiaal van Afrika ten N. van de Zambesi is afkomstig van Connolly, Dupuis, Preston en een paar anderen. De series zeemollusken zijn iets minder rijk voorzien, maar de meeste groepen zijn vertegenwoordigd door mooi en goed geëtiketteerd materiaal. De volgende kleine opsomming geeft een beeld van de wijdverbreide ruilrelaties van Burnup: Bell-Marley (Durban, materiaal uit vissenmagen), Caziot, Connolly, Couturier, Dupuis, Eyerdam, Friedrich (München), Gwatkin, Hirase (Japan), Jukes-Browne, Melvill & Ponsonby, Von Möllendorf, Peile, Pilsbry, Preston, Smith, Sowerby & Fulton, Sturany (Wenen), Thaanum (Hawai), Tomlin, Walker, Watson, Webb, Weeks, Zetek (Panama) en nog vele anderen. De handschriften van deze heren zijn soms abominabel, vooral van de Fransen en Duitsers. Na Burnup's dood in 1928 zijn nog verscheidene ruilzendingen binnengekomen, die ik ten dele onuitgepakt aantrof.

Ook Burnup's bibliotheek kwam naar het Natal Museum en vormde daar de nucleus van de serie molluskenboeken en -tijdschriften. Vooral op het gebied van Afrikaanse landmollusken is deze heel goed; we bezitten zodoende verscheidene zeldzamere oude werken van Bourguignat, Germain, Von Martens, etc. Dikwijls kreeg hij ook delen cadeau, zo bijvoorbeeld verschillende delen over landslakken van het *Manual of Conchology* van Pilsbry.

Burnup bewaarde met de hand doorgedrukte copieën van al zijn brieven en we zien zo dat hij (als Engelsman) zelfs niet terugdeinsde voor het schrijven van een brief in het Frans; de laatste zin spreekt echter van een "très grand effort". We lezen ook een opdracht aan zijn bankier om het abonnement op het *Journal de Conchyliologie* in Parijs te voldoen en over het aanbieden van een abonnement op het bekende Engelse weekblad *Punch* aan een van zijn correspondenten in Zoeloeland, blijkbaar een bijzonder ijverig verzamelaar!

Burnup bracht al tijdens zijn leven zijn verzameling over naar het museum en voegde die bij het reeds aanwezige materiaal; eigenlijk heeft hij jarenlang als onbezoldigd conservator van de molluskenafdeling dienst gedaan. Reeds op middelbare leeftijd trok hij zich uit zijn succesvolle zaken terug om zich geheel aan de weekdieren te wijden; elke dag was hij op het museum te vinden.

De collectie van W. Falcon, destijds ook een vriend en ruilrelatie van Burnup, is veel minder groot, maar omvat ook mooi materiaal van over de gehele wereld, zowel mariene als niet-mariene mollusken. Blijkbaar heeft hij nog al wat gereisd, want er is veel Australisch materiaal bij, waarschijnlijk door hemzelf verzameld, o.a. op een van de eilanden aan de oostkust van Australië (Heron Island), rond Sydney, enz. Ook Falcon was zeer geïnteresseerd in het fascinerende geslacht Gulella, zodat het Natal Museum over grote series van dit genus beschikt. Hij had ook een groot aantal ruilrelaties en verwierf fraai exotisch materiaal, zoals bijvoorbeeld landslakken van de Philippijnen.

Het materiaal verzameld door stafleden is in hoofdzaak door de arachnoloog dr. R.F. Lawrence bijeengebracht en bestaat grotendeels uit nog ongedetermineerde kleine landslakken van Afrika ten zuiden van de Zambesi.

Al met al kan zonder overdrijving gezegd worden, dat de malacologische afdeling van het Natal Museum de beste en volledigste collectie landmollusken in geheel Afrika bezit en tegelijkertijd ook de beste en volledigste collectie landmollusken van Zuid-Afrika ter wereld. Connolly's grote monografie van de land- en zoetwatermollusken van Zuid-Afrika is voornamelijk dankzij de collecties van het Natal Museum tot stand gekomen; voor zover deze op materiaal uit zijn eigen collectie berustte, heeft hij daarvan later nog duplicaten naar Pietermaritzburg gezonden.

De lezer kan zich dus indenken, dat ondergetekende heel wat te doen heeft; behalve wetenschappelijk onderzoek, dient de gehele verzameling herzien en opnieuw gerangschikt te worden in doosjes en buisjes, terwijl een tentoonstelling op moderne grondslag de plaats van de systematische opstelling dient in te nemen. De studieverzameling zal volgens Zilch's handboek opgesteld worden, waarbij gedacht is aan één compacte systematische collectie met alleen interne scheiding van Afrikaanse en exotische soorten. De tentoonstelling zal onderwerpen als systematiek, vorm en functie, evolutie, mollusken en de mens, strandschelpen van de kust van Natal e.d. behandelen.

A.C. van Bruggen.